

חוות השקמים

את הסיור הפעם נקדיש לחווה אחת ואישיות אחת. חווה שבה נערכו "ישיבות החווה", ובה הוכרעו גורלות ואירועים חשובים בתולדות המדינה. בה חי איש שנוי במחלוקת. זוהי **חוות שקמים**, בה התגורר **אריאל שרון**.

חוות שקמים

חוות שקמים (שמות קודמים: "חוות גולדברג", "חוות מרעית") היא חווה חקלאית הנמצאת בין העיר שדרות לבין העיר קריית גת וקיבוץ דורות. החווה משתרעת על שטח של כ-4,000 דונם, הכוללים אזור בו נמצאו עתיקות. חוות שקמים היא יישוב לא מוכר, אשר על חלק מאדמותיו שכן בעבר הכפר הערבי הוג'. החווה מפורסמת עקב בעלייה משנת 1972, הלא הוא אריאל שרון. החווה נמצאת כיום בבעלות בניו – עמרי וגלעד שרון.

ההתחלה

בשנת 1911 רכשה משלחת של ארגון "שארית ישראל", ארגון ציוני שהוקם ברוסיה, 7,000 דונם של אדמת חול תחוחה, במה שנחשב אז לדרום הרחוק. אחד מיוזמי הרכישה כתב אז: **"ניסיתי לקנות דריסת רגל בדרום של ארץ ישראל"**. האדמה נרכשה בסמוך לישוב בדואי קטן, "ג'מאמה", דרומית לבאר שבע מזרחית לרפיח, במרחק של כעשרים ק"מ מחוף הים. זה היה ממש סוף העולם. דרך חולות מבותרת בערוצים הובילה למקום, ובה ניתן היה לנסוע, תוך טלטולים מרובים, רק בעגלה רתומה לסוסים.

קבוצת פועלים יהודיים הגיעה למקום והתנחלה בו. הם בנו חצר רבועה ובה חדרי מגורים קטנים והקיפו את המקום בגדר אבנים ולבנים.

תחילה כינו את היישוב החדש "ג'מאמה". מאוחר יותר בחרו בשם "רוחמה", על פי הפסוק מהושע, ב', כ"ה: "וְזָרְעֶתִּיהָ לִי בְּאֶרֶץ, וְרַחֲמֵתִי אֶת-לֵאלֹהֵי רַחֲמָה".

משך שנים רבות הייתה רוחמה נקודת הישוב הדרומית ביותר של ארץ ישראל, ובישוב נפוצה הממרה "מרוחמה עד מטולה" המקבילה ל"מדן ועד באר שבע" של תקופת המקרא.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה מצאה עצמה רוחמה בלב החזית. מיקומה היה בין הביצורים והגייסות הטורקיים והגרמנים, שהגנו על ארץ ישראל אל מול הצבא הבריטי שפלש לארץ מסיני. באותה תקופה מילאה הנקודה תפקיד לאומי חשוב בכך ששימשה נקודת תצפית לאנשי מחתרת ניל"י ("נצח ישראל לא ישקר") שהעבירו מידע חיוני לבריטים.

הקרבות גרמו להרס המטעים שהיו מטה לחמם של המתיישבים, והם עזבו את המקום. בתום המלחמה, לאחר שארץ ישראל נכבשה בידי הבריטים, חזרו תושבי רוחמה וביקשו לשקם אותה מהריסותיה. אך מצב הישוב היה בכי רע. לפני המלחמה נעזרו המתיישבים בתרומות של יהודי רוסיה, אולם לאחר המהפכה הקומוניסטית נסתם מקור זה, ובישוב שררה דלות אימה. אהרון אהרונסון כתב ביומנו: "דלותם משועת, וניכר בהם כי שכניהם הטובים הבדואים בזזום והציגום ככלי ריק".

למרות קשיי החיים והדלות נאחזו המתיישבים במקום בציפורניהם. הם ידעו כי אם ינטשו את המקום, ישתלטו הבדואים על אדמתם. הם החזיקו מעמד עד לפרוץ מאורעות תרפ"ט (1929). הנקודה הבודדה לא יכלה להחזיק מעמד מול נחשול האלימות הערבית, ותושביה נטשו את המקום.

שלוש שנים לאחר מכן חודשה ההתיישבות ברוחמה על ידי חברת "גן שלמה", שהושיבה במקום פועלים שנטעו פרדס הדלים. הישוב החזיק מעמד שלוש שנים בלבד. עם פרוץ מאורעות 1936 נאלצו שוב לנטוש את המקום, ורוחמה נחרבה בשלישית.

שבע שנים עמדה רוחמה בשיממונה עד שיושבה מחדש במאסר 1943 על ידי גרעין של השומר הצעיר. שוב כוסו חולות המדבר במטעים ושדות ירוקים, ותשתית לתעשייה הוקמה במקום. רוחמה הפכה בסיס חשוב לארגון ה"הגנה", שחבריו נטלו על עצמם את עול הביטחון של הישוב ושל הישובים האחרים שהוקמו באזור.

בסמוך לרוחמה הוכשר גם מנחת למטוסים ששימש את חיל האוויר שאך הוקם. הקשר האווירי דרך המנחת של רוחמה היה צינור החיים של הנגב, בתקופה הארוכה בה היה מנותק מלב הארץ על ידי הצבא המצרי.

רוחמה הייתה החלוץ שלפני המחנה. במרוצת השנים הוקמו ישובים רבים באזור: דורות, שדה צבי, שדרות ועוד.

בשנת 1950 רכש רפי איתן את שטח החווה כפי שהוא כיום, לצורך גידול צאן. הוא מכר אותה ב-1954 לקבוצת יהודים מאוסטרליה, שניסו לגדל במקום כבשים אוסטרליות מגזע "מרינו". החוואים לא הצליחו במיוחד, ובשנים שלאחר מכן החווה הייתה נטושה, עד שבשנת 1972 נרכשה על ידי אלוף פיקוד הדרום, אריאל שרון. שרון, שהשתחרר מצה"ל שנה לאחר מכן, נעזר לצורך הרכישה בהלוואה שקיבל מידידו, איש העסקים האמריקאי ממוצא ישראלי משולם ריקליס. בדומה לבתיהם של גנרלים נוספים מצה"ל, גם בית משפחת שרון תוכנן על ידי האדריכל זלמן עינב.

אריאל שרון והחוזה

אריאל שרון ואשתו לילי נתנו למקום את שמו הנוכחי – "חוות שקמים" – על שם עצי השקמה הגדלים במקום. הם ניהלו את החווה באמצעות חברה בשם "שקמים חווה חקלאית". בחווה עוסקים בגידול צאן ובקר, ירקות, הדרים, אבטיחים וכותנה. הבקר הוא מהזן האיכותי "סימנטל". בשטח החווה שני בתים גדולים: האחד עבור אריאל שרון ובנו עמרי, ובשני - בנו גלעד ומשפחתו. כדי למנוע ניגוד עניינים בין תפקידיו של שרון כשר, הועברה החווה לנאמנות ב-1981, ומאז 1989 עברה הבעלות לידי הבנים עמרי וגלעד.

במלחמת לבנון (החל מ-1982) ובתקופת תכנית ההתנתקות (2005) נערכו הפגנות מול החווה, נגד מדיניותו של שרון.

לילי שרון נפטרה במרץ 2000 ונקברה ב"גבעת הכלניות" (תל הוג') שמול החווה בניגוד לחוק. בג"צ הכשיר את הקבורה בדיעבד.

בתקופה בה כיהן שרון כראש ממשלה בשנים 2001-2006, היה נוהג לכנס בחווה בימי שישי את האנשים המקורבים אליו ביותר, מה שזכה לכינוי "פורום החווה". מקובל להניח שהחלטות החשובות ביותר של המדינה התקבלו למעשה בפורום זה.

בדצמבר 2004 הוערך שווי החווה ב-11.5 מיליון דולר, לעומת כחצי מיליון דולר ששילם שרון ב-1972 עבורה.

אריאל שרון (1928-2014)

איש צבא שנוי במחלוקת, קידם את מפעל ההתנחלויות והפך לבסוף לאדריכל תכנית ההתנתקות. ראש הממשלה ה-11 נפטר בגיל 85 לאחר שהיה שרוי שמונה שנים בתרדמת.

ב-4 בינואר 2006 לקה שרון באירוע מוחי, כשהוא בשיא כוחו ומפלגתו החדשה "קדימה" שולטת במערכת הפוליטית, מרסקת מפלגות ושועטת בסקרים אל עבר רף 40 המנדטים. שרון בן ה-78 ירד באחת מהבמה הציבורית. אירוע מוחי שני בתוך שבועיים וחצי הביא לאשפוזו של ראש ממשלת ישראל בבית החולים הדסה בירושלים. עיני כל העולם נישאו לעבר בית החולים, שנהפך לזירת ההתרחשות המרכזית במערכת הבחירות הסוערת של 2006.

שרון, המצביא והפוליטיקאי השנוי במחלוקת, עמד, על פי כל ההערכות, לבצע מהלך מדיני משמעותי. לשם כך הוא פרש ממפלגת הליכוד והקים את קדימה. המפץ הגדול שחולל במערכת הפוליטית, כשהקים את מפלגת המרכז, היה אמור לשמש בסיס למהלך הגדול של חייו. רק שני עשורים קודם לכן הוא נחשב למוקצה בקהילה הבינלאומית ובקרב חלקים נרחבים בציבור הישראלי, כשהוא נושא על גבו את אירוועי מלחמת לבנון הראשונה והדחת המשפילה על ידי ועדת החקירה הממלכתית לטבח בסברה ושתילה. שרון, שהודח אז מתפקיד שר הביטחון, נותר מנודה בזירה הפוליטית, בעל תדמית ימנית קיצונית כמעט דמונית. אך כמאמר המשפט שהוא עצמו טבע - "תמיד להישאר על הגלגל" - הוא נשאר במערכת והמתין להזדמנות. כך הוא הגיע עד ללשכת ראש הממשלה, בה זכה לשיקום תדמיתו בישראל ובעולם.

יחידה 101

שום דבר בחייו הסוערים, במזגו ובבית גידולו, לא ניבא את התפנית שעשה באחרית הקריירה הפוליטית שלו. אריאל שיינרמן נולד בפברואר 1928 בכפר מל"ל, אח צעיר לדיתה המבוגרת ממנו בשנתיים, שברבות השנים נישאה והיגרה לארצות הברית. אביו שמואל, שהיה אגרונום בהשכלתו, ואמו ורה, סטודנטית לרפואה שמעולם לא השלימה את לימודיה, עלו מגיאורגיה שש שנים קודם לכן והתפרנסו מהמשק בכפר. אמו, סיפר שרון, נהגה לישון עד יומה האחרון כשרוב גופה תחוב תחת מיטתה, זכר ללילות האימה שעברה ברפת של כפר מל"ל בזמן הפרעות של 1929, כשאריק ודיתה הקטנים מסתתרים עמה.

כשהיה בן 14 בלבד, התקבל הנער אריק שיינרמן לשורות "ההגנה", והתאמן בניווט, בירי ברובה אוויר ובקרב פנים אל פנים. שנה לפני קום המדינה הצטרף כנוטר למשטרת היישובים היהודיים, שפעלה בחסות המשטרה הבריטית, ובמקביל המשיך בפעולות עבור "ההגנה".

אחרי החלטת החלוקה באו"ם הוצב כמפקד מחלקה בחטיבת אלכסנדרוני, תפקיד שאותו מילא גם במלחמת העצמאות. עשרה ימים לאחר הכרזת המדינה, במאי 1948, נפצע שרון קשה בבטנו בקרב בלטרון. חייו ניצלו כשאחד מחייליו חילץ אותו משדה הקרב ביער חולדה. בסיום המלחמה היה שרון כבר מפקד פלוגה, וכעבור מספר חודשים מונה למפקד סיירת גולני בצפון הארץ. בשנת 1950 נשלח שרון לקורס מג"דים בצריפין, תחת פיקודו של יצחק רבין. בסיום הקורס מונה לקצין המודיעין של פיקוד המרכז, ובהמשך גם של פיקוד הצפון.

ב-1953 הקים שרון את יחידת הקומנדו המפורסמת "101", שביצעה פעולות תקיפה נקודתיות בשטח מדינות אויב, בשיטות לחימה מתוחכמות שלא נהגו עד אז בצה"ל. בתקופה זו יצא בצבא שמו כמפקד נועז שלוקח סיכונים, ושהכללים והפקודות עבורו הם בגדר המלצה בלבד. כבר אז היה דמות שנויה במחלוקת. כך היה באוקטובר 1953, כשפיקד על הפשיטה על הכפר הפלסטיני קיביה, שממנו יצאו כמה ימים קודם לכן מחבלים שרצחו אם ושני בניה ביהוד. הכוח פוצץ כ-40 בתים בלי לדעת שההריסות קברו תחתן 70 מתושבי המקום, רובם נשים. הפעולה ספגה גינויים בעולם וראש הממשלה דאז, דוד בן גוריון, התנער מאחריות הממשלה למבצע. כעבור מספר חודשים פורקה יחידה 101 והתמזגה בגדוד 890 של הצנחנים. שרון מונה למפקד הגדוד, שביצע שורה ארוכה של פעולות תגמול מעבר לגבול. באחת הפעולות, במחנה הפליטים דיר אל-בלח ברצועת עזה, נפצע שרון מקליע ברגלו.

במבצע קדש ב-1956 היה שרון מפקד חטיבה 202, ושוב הסתבך, הפעם בקרב המיתלה, סמוך לתעלת סואץ. הוא פיקד על כוח שלא קיבל אישור לעבור במעבר המיתלה הצר, שכוחות מצריים הקיפו אותו. למרות זאת הסתבכה החטיבה כולה בקרב קשה וספגה אבידות קשות. הרמטכ"ל דאז, משה דיין, האשים את שרון בהפרת פקודה מפורשת. שרון גם ספג ביקורת על שניהל את הקרב מאחור, באמצעות הקשר.

ראש הממשלה דוד בן גוריון עמד בקשר ישיר עם הקצין הצעיר שרון עוד מימי יחידה 101, אולם היו לו הסתייגויות מאופיו של שרון. בספרו "פנקס שירות" מתאר רבין שיחה בה אמר לו בן גוריון על

שרון: "אתה יודע שיש לי יחס מיוחד אל אריק שרון. אני רואה אותו כאחד מאנשי הצבא הטובים ביותר... אילו רק היה יותר דובר אמת זה היה מסייע לו להתקדם".

בתחילת שנות ה-60 למד שרון בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, במקביל לשירותו הצבאי. במלחמת ששת הימים, חודשים אחדים אחרי שקודם לדרגת אלוף, הוא זכה לתהילה כשפיקד על הקרבות באום-כתף ובאבו-עגילה, כמפקד אוגדת המילואים המשוריינת 38 שפעלה בסיני. שרון התרעם על כך שלאוגדה שלו הוקצה תפקיד הגנתי בלבד בחזית הדרומית, והכין תוכנית קרב התקפית מורכבת, בשיתוף כוחות שריון, חי"ר, צנחנים במסוקים ומטוסים, שבוצעה בדיוק מרבי, והשמידה את הכוח המצרי במתחם. בטרם מלאו לו 40 מונה שרון לאלוף.

ב-1973, לאחר שדוד אלעזר (דדו) מונה לרמטכ"ל, נאלץ שרון לפרוש מהצבא. בסמוך לפרישתו הוא רכש קרקע בשטח של 4,000 דונם בנגב המערבי, סמוך לעיירה שדרות, והקים עליה את "חוות שקמים".

לכאבים האלה אין מזור

גם חייו האישיים של שרון ידעו סערות. את אשתו הראשונה, מרגלית צימרמן, הכיר שרון עוד כשהייתה נערה בת 16 בפנימיית "מוסינזון" – מול שדות המשפחה בכפר מל"ל. זו הייתה אהבת נעורים עזה. ב-1953, כשנטל פסק זמן מהקריירה הצבאית ולמד היסטוריה של המזרח התיכון באוניברסיטה העברית, נישאו השניים. הם עברו להתגורר בצהלה ונולד להם בנם הבכור, גור. במאי 1962 נהרגה מרגלית בתאונת דרכים בדרך לירושלים, שם עבדה כאחות פסיכיאטרית. **שרון הצעיר נותר אלמן, מטפל בילד בן חמש וחצי.**

כשנה לאחר מותה נשא שרון לאשה את אחותה של מרגלית, לילי. היא הייתה צעירה ממנו בכעשור, אך לאחר מותה של מרגלית התקרבו השניים. לילי מילאה את מקומה של מרגלית כאמו של גור, ולזוג נולדו שני בנים – עמרי וגלעד.

בכך לא תמו הטרגדיות והסערות בחייו. בערב ראש השנה 1967, כשהיה **גור בן 11**, הוא שיחק עם חבר מהשכונה ברובה ישן בבית המשפחה בצהלה, ו**נהרג**. שרון, שהיה בבית כשנשמעה הירייה, רץ אל החצר ומצא את בנו שותת דם במצב אנוש. הוא הרים את גור בזרועותיו, יצא בריצה אל הרחוב ועצר מכונית חולפת, אך עד שהגיעו לבית החולים גור כבר מת בזרועותיו.

בגיל 75, בהיותו ראש ממשלה, התייחס שרון בראיון באופן נדיר לטרגדיה: "לכאבים האלה אין מזור. בתחילה זה מכה בך אלף פעמים ברגע. כן אתה אומר לעצמך, מה היה קורה אילו הייתי עושה כך? אילו הייתי עושה אחרת...".

כמו לאחר מותה של מרגלית, גם לאחר מותו של גור שימשה לילי כמשענת לשרון. לילי נראתה עמו בכל אירוע, הייתה צמודה אליו ושימשה אוזן קשבת ויועצת. המשפחה הייתה עבור שרון מוקד הכוח, העוגן, הבית אליו חזר תמיד. לילי לא זכתה לראותו נבחר לראשות הממשלה. בשנת 2000 מתה ממחלת הסרטן לאחר חודשים רבים שבהם סעד אותה שרון בבית החולים.

אבי ההתנחלויות

לאחר פרישתו מצה"ל בשנת 1973, יזם שרון את הקמת "הליכוד", שיאחד את כל מפלגות הימין. הוא כינס מסיבת עיתונאים שבה הודיע על הקמת "מערך נגדי למערך". בתוך זמן קצר השיג את הסכמת כל סיעות הימין, כולל מנהיג "חירות" מנחם בגין, וראש המפלגה הליברלית שמואל תמיר, להתמזג לרשימה אחת.

בינתיים פרצה מלחמת יום הכיפורים. עם פרישתו מהצבא קיבל שרון מינוי חירום למפקד אוגדת שריון בדרום. כעבור חודשים אחדים, במלחמת יום הכיפורים, יהפוך המינוי הזה לגורלי. בימים הראשונים של המלחמה ניהלה האוגדה קרבות בלימה קשים נגד דיביזיות רבות של הצבא המצרי, כשרון נכנס שוב ושוב למאבקים עם האלוף שמואל גונן (גורודיש), מפקד חזית הדרום חיים בר-לב, והרמטכ"ל אלעזר. הם האשימו אותו בהפרת פקודות, האשמה שוועדת אגרנט ניקתה אותו ממנה לאחר המלחמה.

בהמשך עבר צה"ל להתקפה ושרון פיקד על הכוח שחצה את תעלת סואץ – מהלך שהכריע את המלחמה. את המלחמה סיים שרון כ"אריק מלך ישראל". בעיני החיילים בחזית והציבור בעורף, הוא הפך לגיבור שהציל את המצב בחזית הדרום. מיד אחרי המלחמה נבחר שרון לראשונה לכנסת ברשימת הליכוד.

לאחר פרסום דו"ח ועדת אגרנט אודות מחדל מלחמת יום הכיפורים, עזבו ראש הממשלה גולדה מאיר והרמטכ"ל אלעזר את תפקידיהם. שרון לחץ על ראש הממשלה החדש, יצחק רבין, שימנה אותו לרמטכ"ל, אך רבין העדיף למנות את מוטה גור.

ביוני 1974 השתתף שרון בהקמת ההתנחלות הראשונה של גוש אמונים, "אלון מורה" ליד שכם, ופונה עם תושביה הראשונים בידי חיילי צה"ל. בהמשך סייע שרון, בכל התפקידים שבהם כיהן, להרחבת מפעל ההתנחלות בגדה וברצועת עזה. שנה אחרי בחירתו פרש שרון מהכנסת, ובהמשך מונה ליועצו של רבין לענייני ביטחון, בניגוד לדעת הרמטכ"ל גור ושר הביטחון שמעון פרס. בתפקידו זה, שנמשך תשעה חודשים בלבד, סייע שרון למתנחלי סבסטיה לזכות באישור הממשלה להקים התנחלות קבע בקדומים.

לקראת בחירות 1977 החליט שרון לנצל את האהדה הציבורית כלפיו עוד ממלחמת יום הכיפורים, והקים את מפלגת "שלוםציון", שזכתה בשני מנדטים בלבד. מנחם בגין, שהתמנה לאחר המהפך לראש הממשלה, החזיר אותו לליכוד וצירף אותו לממשלתו כשר החקלאות וכיו"ר ועדת השרים לענייני התיישבות. בתפקיד זה המשיך שרון לפעול להקמת התנחלויות בשטחים. לאחר בחירות 1981 מינה אותו בגין לשר הביטחון בממשלתו השנייה. הנבואה של חברו הטוב, העיתונאי אורי דן, התגשמה: מי שלא רצה אותו כרמטכ"ל קיבל אותו כשר ביטחון. בתפקידו זה היה אחראי על פינוי היישובים הישראליים בסיני לאחר הסכמי השלום עם מצרים, כולל העיר ימית.

קללת מלחמת לבנון

בקיץ 1982, אחרי ההתנקשות בשגריר ישראל בלונדון שלמה ארגוב, שכנע שרון את בגין לצאת ל"מבצע מוגבל" בדרום לבנון כדי להדוף את "תשתית המחבלים" מגבול ישראל. מבצע "שלום הגליל"

היה אמור לארוך 48 שעות בלבד וכוחות צה"ל היו אמורים להגיע עד למרחק 40 קילומטרים מהגבול. אך המבצע הסתבך והפך ל"מלחמת לבנון" בה נלחם צה"ל ממושכות נגד צבא סוריה, כוחות פלסטיניים וארגוני גרילה מקומיים. כך שקעה ישראל בבוץ הלבנוני למשך 18 שנים.

שרון הואשם שהוליך שולל את בגין ואת שרי הממשלה, ולא שיתף אותם בתכניותיו ליצור סדר חדש בלבנון. במלחמה הגיע צה"ל עד ביירות ושיתף פעולה עם הפלנגות הנוצריות בראשות בשיר ג'ומאיל.

בספטמבר 1982, יום לאחר שג'ומאיל נרצח, אישר שרון את כניסת הפלנגות למחנות הפליטים הפלסטיניים סברה ושתילה במערב ביירות. הפלנגות טבחו בתושבים והרגו מאות מהם, וישראל הואשמה באחריות לטבח. הממשלה נעתרה ללחצם של 400 אלף מפגיני "שלום עכשיו" שנאספו בכיכר מלכי ישראל בתל אביב והקימה ועדת חקירה ממלכתית בראשות נשיא בית המשפט העליון, יצחק כהן. **הוועדה הטילה על שרון אחריות עקיפה לטבח**, בטענה שהיה עליו לצפות אותו ושלא נקט אמצעים כדי למנוע אותו, וקראה לו "להסיק מסקנות אישיות". שרון התפטר ממשרד הביטחון אך נשאר בממשלה כשר בלי תיק.

המדבר הפוליטי

לקראת בחירות 1984 התמודד שרון על ראשות הליכוד, ואף שהפסיד ליצחק שמיר, התוצאה – 42% תמיכה – היוותה הישג גדול עבורו. עם הקמת ממשלת האחדות לאחר הבחירות מונה שרון לשר התעשייה והמסחר. הוא התנגד ליוזמת שר הביטחון רבין להסיג את צה"ל ל"רצועת ביטחון" בדרום לבנון, והציע להקים מדינה פלסטינית ממזרח לנהר הירדן. לפני הבחירות ב-1988, שבהן שובץ במקום השלישי ברשימת הליכוד, אחרי יצחק שמיר ודוד לוי, הציע שרון לספח לישראל חלקים מיהודה ושומרון. לאחר הבחירות חבר שרון ללוי וליצחק מודעי, והשלושה, שכוננו "החישוקאים", היוו אופוזיציה פנימית בליכוד לקו המדיני של שמיר.

בישיבת מרכז הליכוד ב-1990 הודיע שרון על התפטרותו מהממשלה. הישיבה הזו נודעה כ"ליל המיקרופונים", שבו ערך שרון הצבעה במחטף מעל הבמה, כשקרא "מי בעד חיסול הטרור ירים את ידו". כעבור זמן קצר, לאחר פרישת העבודה מממשלת האחדות במה שכונה "התרגיל המסריח", מונה מחדש לממשלת שמיר, הפעם כשר הבינוי והשיכון. בתפקיד זה יזם הקמת אתרי קרוואנים, רובם בלא הליך תכנון תקין, לקליטת גל העלייה מאתיופיה וממדינות ברית המועצות לשעבר.

ארבע שנים עברו על שרון באופוזיציה, בתקופת ממשלות רבין ופרס בין 1992 ל-1996. הוא היה מהמבקרים החריפים ביותר של הסכמי אוסלו וקרא להחיל את ריבונות ישראל על רוב השטחים. שרון גם השתתף בכמה מהעצרות הברוטליות שלפני רצח רבין, ועמד על הבמה כשהקהל שאג "רבין בוגד". אחרי בחירות 1996, בהן גבר בנימין נתניהו על פרס, צורף שרון לממשלה ברגע האחרון, והוקם במיוחד עבורו משרד התשתיות הלאומיות.

שנתיים לאחר מכן פרש דוד לוי מתפקיד שר החוץ ושרון, שהתקרב בתקופה זו לנתניהו, קיבל את המינוי. הוא נסע עם נתניהו לדינוים על "הסכם וואי" עם הפלסטינים בארצות הברית, וקיבע עצמו כמספר שתיים בליכוד. לאחר תבוסת נתניהו בבחירות 1999 הוא נבחר ליו"ר הליכוד והחל בשיקום המפלגה המרוסקת כיו"ר אופוזיציה עם מפלגה בת 19 מנדטים בלבד.

האינתיפאדה השנייה

בספטמבר 2000 עלה יו"ר האופוזיציה אריאל שרון להר הבית, תוך שהוא מכריז ש"לכל יהודי הזכות לעלות להר הבית". הביקור עורר זעם במדינות ערב ובקרב הפלסטינים, ומיד אחריו פרצה "אינתיפאדת אל-אקצה". בימים שלאחר מכן החלו מהומות אוקטובר, בהן נהרגו 13 ערבים אזרחי ישראל מירי המשטרה.

בפברואר 2001, אז התקיימו בחירות ישירות לראשות הממשלה ללא בחירת כנסת חדשה, הביס שרון את אהוד ברק. בבוקר שלמחרת בחירתו עלה שרון לקברה של לילי בחוות שקמים. פעולתו

הראשונה כראש ממשלה הייתה להזמין את מפלגת העבודה לממשלה רחבה בראשותו: פרס מונה לשר החוץ ובנימין בן-אליעזר לשר הביטחון. אולם המשימה העיקרית שעמדה בפניו הייתה התמודדות עם גל הטרור הפלסטיני ששטף את ערי ישראל. שרון נקט קו קשוח ואישר את מדיניות הסיכולים הממוקדים, שבמסגרתה חוסלו פעילים בכירים וזוטרים בארגוני הטרור ובראשם מנהיג החמאס – השייח' אחמד יאסין. הוא יצא למבצעים צבאיים דוגמת חומת מגן, שבהם נכבשו שוב ושוב ערי הגדה בידי צה"ל, ובודד את יו"ר הרשות, יאסר ערפאת, במוקטעה ברמאללה.

תכנית ההתנתקות

למרות המאבק, כבר אז הסתמן שינוי בעמדתו המדינית של שרון, ומראשית כהונתו שב ואמר שישראל תיחדש ל"וויתורים כואבים". בספטמבר 2001 הצהיר לראשונה על זכותם של הפלסטינים למדינה משלהם ממערב לירדן, והממשלה בראשותו אישרה, אמנם תוך הסתייגויות, את "מפת הדרכים" ששרטט נשיא ארה"ב דאז, ג'ורג' בוש.

רק לאחר בחירות 2003, שבהן זכתה מפלגתו ב-38 מנדטים, הוא פתח ביישום תכניתו המדינית. תכנית ההתנתקות, שעליה הכריז בשלהי 2003, כללה פינוי של כל ההתנחלויות ברצועת עזה, ארבע התנחלויות בצפון השומרון, וכן נסיגה של צה"ל משטח הרצועה. כמה מסיעות הימין פרשו מממשלתו במחאה, והיוזמה נדחתה במשאל שנערך בין מתפקדי הליכוד. למרות זאת שרון הצליח להעביר את החלטת הפינוי בממשלה ובכנסת, בין היתר, בעזרת מפלגת "העבודה" ששבה לממשלה.

ההתנתקות בוצעה בתוך שמונה ימים באוגוסט 2005. זאת על אף ה"קמפיין הכתום" של מתנגדי התוכנית ששטף את ישראל וגלש גם למעשי אלימות, ולמרות מאמצייה של קבוצת מורדים בתוך הליכוד לטרפד את המהלך. בימים אלו נזרעו הזרעים לפרישתו של שרון מהליכוד ולהקמת קדימה.

דרך חדשה, סוף הדרך

לאחר "ההתנתקות" התברר כי המחלוקת הפנימית בליכוד איננה ניתנת לגישור. לאחר בחירתו של עמיר פרץ לראשות העבודה בנובמבר 2005, סיכמו השניים על הקדמת הבחירות בנובמבר למאוס 2006. כעבור ימים אחדים הרעיד שרון את המערכת הפוליטית כשהודיע על פרישתו מהליכוד ועל הקמת מפלגה חדשה, "קדימה", יחד עם כשליש מחברי הליכוד, בהם אהוד אולמרט, ציפי לבני, שאול מופז, צחי הנגבי, גדעון עזרא, ומאיר שטרית, ואנשים מהעבודה בהם שמעון פרס, חיים רמון, ודליה איציק.

שרון נראה כמי שדוהר לקראת ניצחון מוחץ בבחירות, כאשר בדצמבר 2005 הוא הוביל לבית החולים הדסה עין-כרם בירושלים לאחר שלקה באירוע מוח קל. הוא השתחרר מבית החולים כעבור יומיים ושב לפעילות.

כעבור שבועיים וחצי שוב הוביל שרון שוב לבית החולים, הפעם בשל אירוע מוח קשה. הרופאים נאבקו על חייו והצליחו להצילם, אך הוא שקע בתרדמת. חרף היעלמותו של שרון חודשיים בלבד אחרי שהקים את קדימה, ופחות משלושה חודשים לפני הבחירות, החליטו היועצים האסטרטגיים להמשיך בקמפיין. הקמפיין עסק במורשתו של שרון, ונעשה שימוש בקולו ובתמונותיו. בבית "קדימה" בפתח תקווה הוצבה בחזית הבניין תמונת ענק של שרון.

לאחר מאבק ירושה קצרצר בין אהוד אולמרט לציפי לבני, הוחלט כי אולמרט יהיה מועמד קדימה לראשות הממשלה, ויכהן כיו"ר המפלגה. אולם אולמרט הקפיד שלא לשבת על כיסא ראש הממשלה, שנותר ריק עד לבחירות. בעת מערכת הבחירות, בכל התשדירים והנאומים, הקפידו ראשי קדימה לייחל להחלמתו ולשובו של שרון.

לבחירות הגיעה קדימה שהיא מאבדת מכוחה, אך עדיין זכתה ב-29 מנדטים ואולמרט הרכיב את הממשלה החדשה. בבחירות 2013 התרסקה קדימה וכמעט שלא עברה את אחוז החסימה.

שרון היה שקוע בתרדמת במשך שמונה שנים, עד לפטירתו ב-10 בינואר 2014, והוא בן 85. ארונו הוצב ברחבת משכן הכנסת שם חלקו לו כבוד אלפי אזרחים. הלווייתו נערכה ב-13 בינואר, וכללה את ראש הממשלה, נשיא המדינה, ואורחים רמי מעלה מחו"ל, כולל סגן נשיא ארה"ב. שרון נטמן בטקס צבאי ב"גבעת הכלניות" הצופה על חוות השקמים, לצד רעייתו לילי.

מציטוטיו

- "גם איפוק הוא מרכיב של כוח".
- "אני לא רואה מצב שצריכים לתת בלי לקבל".
- "כל אדם צריך להחליט האם הוא חי כדי ליהנות או כדי לנצח".
- "מי שחווה את המתקפה ואת הפגזים ונשא בזרועותיו פצוע אנוש, וחש את חום דמו ואת נשימתו האחרונה מי שראה את מחירה הנורא של המלחמה - נדר נדר לעשות מה שיוכל כדי למנוע מהילדים של היום ושל מחר את המלחמה הבאה".
- "אני לא מתכוון ללבוש שכפ"צ, ובכל מקרה אין שכפ"צ במידה שלי".
- "אנחנו נמצאים בעיצומו של תחילת המשך התהליך".

תודות:
לאורי הרטמן על העריכה.
לאבי ורטהיים הטייס.
עד הפעם הבאה - נתראה!!!
אבי הרטמן

קישור לסרטון: [לחץ כאן](#)
להורדת המסלול בפורמט Google Earth: [לחץ כאן](#)
להורדת המסלול בפורמט עמוד ענן: [לחץ כאן](#)
להורדת המסלול בפורמט gpx: [לחץ כאן](#)
למזג אויר במנחת: [לחץ כאן](#)
למפת Google Maps: [לחץ כאן](#)